

forekommer mig langt klarere end det tilsvarende i *The Idea of History*, er stort set en afvisning af problemet som arvet fra f. ex Kant og mere traditionelle læsninger af Hegel. Collingwoods svar er igen, at vor egen tids måde at anskue tingene på virker mest naturlig for os, og derfor let kommer til at tage sig ud som et toppunkt så vidt, og historiens gang derfor ses som en udvikling frem imod den nuværende tilstand, men det ligger i synsvinklen, ikke i processen selv.

The Nature and Aims of a Philosophy of History, 1924, *The Limits of Historical Knowledge*, 1928, og *The Philosophy of History*, 1930, (essays 3, 6 og 8), er de mest interessante af de otte essays, da disse essays i temmelig høj grad beskæftiger sig med de samme problemer som behandles i *The Idea of History*. Essay 8 kan endog ses som en direkte synopsis til *The Idea of History*, og kan som sådan kaste et godt lys over materialet i *The Idea of History*, der som følge af et ikke altid lige lykkeligt udgiverprincip nok må betragtes med lidt distance. Essay 3 indeholder Collingwoods betragtninger over, hvad historiefilosofi går ud på, samt hans eget første udkast til en sådan. Essay 6 kaster lys over problemet om, hvorvidt Collingwood var relativist eller skeptiker, således som han ofte ses vurderet. Dette essay vil givetvis overraske mange, der har anset Collingwood for stærkt intellektualistisk i forgæves forsøg på at undgå at ende som skeptiker. Essayet rummer en meget klar tillids erklæring til faget og dets muligheder ud fra en praktisk arbejdende historikers synsvinkel og erfaring.

Jeg skal ikke gå nærmere ind på beskrivelse og diskussion af de otte essays, blot tilføje, at denne samling bør være kendt af enhver, der har oplevet *The Idea of History* som en rammende beskrivelse af historikerens praktiske virksomhed kombineret med usikkerhed overfor synspunkternes filosofiske fundering. Der gives ikke mere entydige og indiskutable svar i samlingen end i bogen; men de otte essays kaster et klarere lys over, hvordan de senere standpunkter kan være udviklet, samtidig med at der åbnes mulighed for en stillingtagen til problemet om kontinuitet i denne del af forfatterskabet, et problem, der bliver presserende ved ethvert forsøg på afgrænsning af fortolkningskontekst for te- serne.

Margit Hurup Nielsen

Michael Krausz (ed.): *Critical Essays on the Philosophy of R. G. Collingwood*. Oxford University Press, 1972. iv+326+bibliografi+indices. £ 6.50.

Critical Essays er en antologi med 14 selvstændige essays, der spænder fra politisk teori over æstetik og andre traditionelt filosofiske emner (herunder historiefilosofi) til uddannelsesfænomenologi. Bidragyderne har det til fælles, at de alle går ud fra en 'kritisk grundholdning', der dog ikke udstrækkes til en fælles grundholdning til Collingwoods forfatterskab eller filosofisk enighed i almindelighed. Der er i den forstand ingen rød tråd i de 14 essays, men de giver et godt indtryk af spændvidden af Collingwoods forfatterskab. Alle 14 bidragydere anses for eksperter på hvert deres felt, 11 af dem har tidligere gjort sig gældende i Collingwoods-litteraturen, de 7 med større arbejder. Da historie, både forstået som viden om fortiden og som forskningsdisciplin, aldrig var langt fra Collingwoods tanker, kan alle 14 essays herom læses med udbytte, men afhængigt af i hvilken sammenhæng man mener, at historiefilosofien bør fortolkes, vil et større eller mindre antal af dem anses for direkte relevante. Mit skøn er, at mange af dem vil være oplysende for et nærmere studium af Collingwoods ideverden og for forholdet imellem historiefilosofien og hans generelle filosofi, men at især 2 ud af de 14 essays vil have umiddelbar interesse for Historisk Tidsskrifts læsere, nemlig L. O. Minks *Collingwood's Historicism: A Dialectic of Process* (s. 154-78), og L. J. Goldsteins *Collingwood and the Constitu-*

tion of the Historical Past (s. 241–67). Efter nogle indledende overvejelser over værket som sådant, skal anmeldelsen koncentrere sig om de relevante essays og bibliografien.

R. G. Collingwood har – både før og efter sin død i 1943 – været anset for at være en af vor tids mest oversete tænkere. At han var udenfor hovedstrømningerne i sin egen tids Oxford, og beskrev sig selv som en 'vox clamantis in deserto', er ubestrideligt; men når hans eget England undtages, må ovennævnte forbigåelse af hans synspunkter dog anses for at være en sandhed med modifikationer, helt glemt eller overset har han aldrig været, omend der klart kan konstateres svingninger i interessen for hans arbejde. Hos publikum i almindelighed, har Collingwood i ret høj grad overlevet på *The Idea of History* og *The Principles of Art*; mens hans faglige overleven i den universitære verden har skyldtes hans praktiske, arkæologiske arbejder, og muligvis også hans teologiske overvejelser. I betragtning af, at Collingwood var professor i metafysik og moralfilosofi, kan dette virke paradoksalt og måske i nogen grad understøtte teorien om hans isolation; men faktum er, at selvom hans hovedbidrag indenfor filosofi og historiefilosofi ikke har været genstand for den interesse de kunne tilkomme, har de dog alligevel aldrig været totalt overset, men har ført en slags undergrunds-eksistens i det universitære miljø, som emne for enkelte afhandlinger allerede fra først i halvtredserne. Interessen for forfatterskabet må dog siges at være i kraftig tiltagen fra midt i tredserne og fremefter, og man kan kun give Mink ret, når han siger: 'So many people have called Collingwood an 'unduly neglected' thinker that he is coming to be surely the best known neglected thinker of our time' (*Mind, History, & Dialectics*, 1969, s. 1). *Critical Essays* må ses som et led i og en afspejling af denne tiltagende interesse, også mht. dens geografiske spredning: Meget få af Collingwood-litteraturens bidragydere i øvrigt er fra hans eget Oxford, ingen af bidragyderne til *Critical Essays* er Oxford-folk, 5 er fra UK, resten fra Canada og USA, med en enkelt fra Israel (hvilket er karakteristisk for litteraturen som sådan, der i meget høj grad har tyngdepunkt udenfor UK).

Hvorfor er interessen vokset så karakteristisk, netop i de seneste 10–15 år, og med netop den geografiske spredning? Det har nok en sammenhæng med en kombination af voksende interesse for Kant og Hegel og kontinental filosofi og hermeneutik i det hele taget i takt med en voksende anti-positivisme, og bredere interesser og større åbenhed ved de oversøiske universiteter end i det lidt indelukkede Oxford, som Collingwood trådte så grundigt over tæerne med selvbiografien. Det havde været spændende, om udgiveren havde redegjort for, hvordan ideen til antologien var opstået, og om han havde redegjort for de enkelte bidragydere tilknytning til Collingwood-forskningen, eventuelt blot i form af en kort introduktion af de enkelte og deres øvrige produktion. Det ville også have været en stor hjælp for læseren, om de enkelte bidragydere havde placeret deres bidrag i forhold til tidligere forskning på feltet i højere grad end tilfældet er, hvor forskningsoversigt og forskningshistorie spiller en underordnet rolle i de fleste bidrag. Heri ligner antologien litteraturen iøvrigt, der i høj grad bærer præg af mangel på dialog. Spredningen i emner i de enkelte essays er, som nævnt, stor og der er ikke tilstræbt konfrontationer imellem forskellige opfattelser indenfor de enkelte grene af Collingwood-forskningen. I denne henseende giver antologien ikke noget godt billede af litteraturen, de to historiefilosofiske essays dog undtaget, de indeholder begge både implicit og eksplicit polemik imod divergerende synspunkter. Manglende forskningshistorisk dimension kan skyldes, at bidragyderne (i det omfang de er mig bekendte fra anden virksomhed) alle er fagfilosoffer. Dette være ikke sagt for at uddybe kløften imellem filosoffer og historikere i almindelighed; men for at påpege, at historikernes synsvinkler også er nødvendige. At det er filosoffer, der i høj grad i de seneste år har medvirket til at bringe Collingwood frem fra 'glemslen' også hos andre end det brede publikum, må omvendt

pege på, at vi heller ikke kan undvære dem. Formidling af dette synspunkt – at ingen af parterne kan undværes – anså Collingwood for central i sit forfatterskab.

Minks essay, der på mange måder er en sammenfatning af resultaterne fra hans monografi fra 1969 (som nævnt ovenfor), er et forsøg på at vise, at Collingwoods historiefilosofi må ses som et led i en større helhed, nemlig Collingwoods filosofi i almindelighed. Mink starter med at gøre opmærksom på 3 lakuner i hidtidig forskning og fortolkning af Collingwoods historiefilosofi. De to første hænger sammen med, at næsten hele denne gren af Collingwood-litteraturen hævdes at have taget sit udgangspunkt i Epilegomena-afsnittene i *The Idea of History* (dvs. de sidste 7, teoretiske afsnit). Dette har ført til negligeren af hans praksis som historiker, og til negligeren af de første to tredjedele af bogen, der indeholder teoretisk-historiografiske afsnit. Den tredje lakune, og iflg. Mink, den værste af dem alle er, at man ikke har set *The Idea of History* som led i en større helhed, dvs. det filosofiske forfatterskab i almindelighed, og det åndsfilosofiske i særdeleshed. Den Collingwood, der fremstår udelukkende på baggrund af fortolkninger af pluk fra Epilegomena-afsnittene er, iflg. Mink, 'largely a fiction'. Mink mener at kunne rette op på denne forvrængning på to måder: dels ved at se historiefilosofien som led i Collingwoods åndsfilosofi, og dels ved at erkende og bruge Collingwoods begrebsapparat som dialektisk på en kompleks og original måde.

Den fiktive Collingwood, som Minks essay er et forsøg på at gendrive, går i al korthed (og min oversættelse og forkortning) ud på, at Collingwood var en idealist, der troede, at al virkelighed er mental, og for hvem historiens genstand er handlinger. Handlinger forårsages af tanker (har tanker som inderside), dem har historikeren direkte adgang til via empati, og historien giver derfor helt sikre resultater i modsætning til naturvidenskabens, hvis resultater idelig revideres. Denne sikkerhed, som historikeren kan opnå, beror på en identitet imellem den handlendes tanke og historikerens, det er dog en forudsætning, at den tanke, der er genstand for undersøgelse, skal være bevidst, formålsrettet og rationel. Tidligere tiders historikere brugte hvad de fik overleveret (klippe-klistre), senere tiders historikere lærte kildekritik; men absolut sikkerhed opnås kun ved en bevidst mental 'reenactment' af den omhandlede tanke.

Mink er fuldt på det rene med, at denne Collingwood er en rendyrket karikatur, der næppe i sin helhed findes hos nogen fortolker – selvom enkelte af de ældre, ihvertfald efter min mening, er ganske tæt ved – og han påpeger, at denne karikatur ikke er ganske uden fundering i forfatterskabet, hvor ihvertfald enkeltsætninger fortolket uden hensyn til kontekst kan fremdrages som støtte for karikaturen; men det viser blot, hvor nemt de 'dominerende' synspunkter i *The Idea of History* lader sig karikere (s. 156). Mink hævder, at specielt tre doktriner hos den fiktive Collingwood som karikeret og kritiseret ud fra karikaturen, kun lader sig forstå ved at inddrage Collingwoods dialektik, og på, at fiktionens opståen kan skyldes manglende opmærksomhed på, at Collingwood bruger sine begreber på to måder, nemlig 'empirisk' og 'filosofisk', og en manglende skelnen imellem, hvornår et begreb bruges på hhv. den ene og den anden måde. (At Collingwood bruger begreber 'empirisk' betyder iflg. Mink, at han bruger dem ligesom andre, og når de anvendes 'filosofisk', betyder det, at begrebet har sprængt sine normale betydningsrammer, at det har 'leaked' eller 'escaped' fra den almindelige betydning, og har antaget en ny, udvidet betydning, hvor det farver hele opfattelsen af verden som en helhed, og på den måde nærmest kommer til at betegne en bevidsthedsform. Tidligere fortolkninger af *The Idea of History* har koncentreret sig om teserne i empirisk forstand (den er der også), og mange teser, der er vigende eller 'recessive' i værket er derfor blevet overset. De teser, der er blevet overset, er nærmere betegnet de teser, eller de betydninger af teser, hvor Collingwood bruger begreberne 'filosofisk', og som derfor rækker langt udover

den historiske metodes og teoris område. Minks placering af historiefilosofiens 'recessive' doktriner centralt indenfor åndsfilosofien og hans dialektisering af begreberne 'mind', 'thought' og 'action' letter i høj grad fortolkningen af Collingwoods historiefilosofi og fjerner grundlaget for megen kritik (specielt mht. Collingwoods meget kritiserede 'intellektualisme', hans begrænsninger mht. at kunne transcendere aktørens 'selvforståelse', og anklagerne imod ham for at være metodisk individualist 'in the strongest sense of that disreputable term'), og det er derfor klart, at Minks udlægning af Collingwoods dialektik-begreb er fundamental, og han bruger da også næsten den sidste halvdel af sit essay på at udrede det og rense det for misforståelser.

Jeg skal ikke forsøge at komprimere eller kritisere Minks udredning af Collingwoods dialektik i få sætninger, blot anføre, at Minks udredning hviler på hans egen stærkt Hegel-inspirerede fortolkning af forfatterskabet som helhed som et dialektisk system, dvs. uden de radikale skillelinjer som andre fortolkere har påvist, og at denne basisantagelse allerede har været – og vil blive – genstand for ret kraftig kritik. Mink vedgår iøvrigt, at Collingwood aldrig selv har givet en udredning af denne fundamentale konception, og at begrebet 'dialektik' bruges yderst sjældent i forfatterskabet. Falder de to præmisser, falder Minks konstruktion. Fremtiden vil vise, om det bliver tilfældet. Som det er, er det Minks fortjeneste at have leveret en højst original og sammenhængende tolkning af forfatterskabet, der undgår at fremstille forfatteren så tåbelig som muligt på basis af en kontroversiel tekst. Det er ligeledes Minks fortjeneste at have henledt opmærksomheden på metodiske forsyndelser hos ældre fortolkere – der ganske vist efter min mening er noget overdrevet – men ikke uberettiget. Minks essay er blændende godt skrevet, og dets indhold vil givetvis holde debatten om Collingwoods forfatterskab igang i mange år endnu.

Goldsteins essay er en implicit polemik imod Mink, og er en eksplicit polemik imod udbredte opfattelser af Collingwood i den forudgående litteratur. Goldstein påpeger, at kritikere og kommentatorer har undladt at diskutere Collingwoods problemer på deres egne præmisser. Næsten ingen har søgt at placere *The Idea of History* i dens egen kontekst, der iflg. Goldstein består i Collingwoods filosofiske optagethed af sit eget arbejde som praktiserende historiker. Goldstein peger derfor på Collingwoods praktiske – og ikke det øvrige filosofiske – forfatterskab som fortolkningskontekst for tesaerne i *The Idea of History*. Den almindelige hovedinteresse blandt filosofferne har været centreret omkring forklaringsproblemet, og følgelig historiens mulighed for at kaste lys over dette, og man har derfor uden videre antaget, at denne interesse og problematik også var Collingwoods, og at 're-enactment'-tesen er fremsat som hans bud i den forbindelse. Dette benægter Goldstein af to grunde. For det første på grund af Collingwoods sprogbrug i *The Idea of History*, og for det andet på grund af hans praksis i *Roman Britain*. Goldstein argumenterer ved at gennemgå 3 eksempler på 're-enactment' hentet fra Collingwoods praksis (dvs. fra *Roman Britain*), hvor han påviser, at 're-enactment' finder sted i *konstitueringen* af den historiske fortid, ikke i forklaringen af den, og gennemgår yderligere et eksempel på, hvad Collingwood, iflg. hans mening, forstod ved historiske forklaringer. Som yderligere argument anfører Goldstein, at hvis den almindelige fortolkning af 're-enactment'-tesen i kontekst af forklaringsproblematikken var korrekt, ville der opstå en inkonsistens i forhold til Collingwoods syn på menneskelig handling. (Collingwoods beskrivelse af handling går ud på, at en handling består af to uadskillelige aspekter: 'inside' og 'outside' (tanken, formålet, eller det rationelle 'indhold' og dens fysiske manifestation). Har fortolkerne ret i, at 're-enactment' drejer sig om forklaring, medfører det, at 're-enactment' først finder sted, når historien kender 'ydresiden' og ved, hvad det er, der skal forklares, hvorved der opstår en adskillelse imellem de to aspekter, der, som påpeget af Goldstein, var uadskillelige for Collingwood).

Goldsteins udgangspunkt er et anti-realistisk syn på historiens epistemologi og en total forkastelse af et korrespondenskriterium. Iflg. Goldsteins opfattelse, drejer historie sig ikke om en genstand, men er en aktivitet, hvis formål går ud på at forklare kildernes eksistens og fremtræden for os i nutiden. Kriterium for historisk sandhed bliver derfor en slags pragmatisk kohærens, hvor det, det drejer sig om, ikke er, om fremstillingen svarer til fortiden 'wie es eigentlich gewesen'; men om historikerens fremstilling forklarer vores 'evidence' godt (eventuelt bedre end hidtil, hvis de tidligere har været søgt forklaret), og om den holder for kritik. Det er vigtigt at holde sig for øje, at Goldstein skelner meget skarpt imellem forklaring af fortiden og forklaring af 'evidence'. 'Evidence' således som de foreligger for os i nutiden er således udgangspunkt for historikerens 're-enactment', hvis formål er en konstituering af den fortid, der har frembragt 'evidence'. Når historikeren har foretaget sin 're-enactment', ved han eller hun (hvis den er korrekt), hvad det var for en handling, der frembragte 'evidence'; men ikke noget om, hvorfor denne handling blev udført. Handlingen som sådan er ikke forklaret, og der er derfor ikke tale om nogen historisk forklaring i traditionel forstand. Goldstein gennemgår og diskuterer Alan Donagans fortolkning af 're-enactment'-begrebet (Donagan står – ihvertfald i sin tidligste fortolkning – som eksponent for den fløj af fortolkere, som Goldstein polemiserer imod), omend Goldstein bruger Donagan med beklagelse, fordi Donagan er en af de få, der har taget udgangspunkt for sin diskussion i Collingwoods faktiske praksis. Goldstein afviser Donagan, dels fordi hans udredning forudsætter, at det, der skal forklares, allerede er kendt, dels fordi han (Goldstein) mener at kunne vise, at Collingwoods ærinde – også i de eksempler Donagan gennemgår – var at konstituere hvad det var, der skete. Goldstein er dog enig med Donagan i – fremgår det andetsteds i Goldsteins essay – at 're-enactment' langtfra er den intuitive, umiddelbare 'grasping', som ældre fortolkere gjorde det til; men at den derimod er både begrebsmæssig og systematisk.

Goldstein runder sit essay af med en generel polemik imod en realistisk historie-epistemologi (som iøvrigt for den interesserede kan findes nærmere belyst i Goldsteins senere monografi, *Historical Knowing*, 1976, der er stærkt Collingwood-inspireret), samt en opsummering af diskussionens konklusioner. I dette afsnit belyses Goldsteins indfaldsvinkel til Collingwoods forfatterskab ret klart, og det havde derfor måske ikke været nogen dårlig ide, om dette afsnit havde været placeret først; men læseren har jo mulighed for at begynde bagfra. Goldstein er ikke den første til at betvivle det rigtige i at placere 're-enactment'-tesen i kontekst med historisk forklaring; men han er den første, der har argumenteret for sin tvivl ved at gennemgå eksempler fra Collingwoods praksis, både på, hvad 're-enactment' betyder, og på hvad forklaring så er, når det ikke er 're-enactment'. Goldstein er nok lidt flot i at tage distinktionen imellem forklaring og etablering (eller konstituering som han foretrækker at kalde det) for givet som to klart adskilte operationer, da der jo faktisk immerhen har været ganske megen debat om dette problem; men han har i det mindste sandsynliggjort, at Collingwood drog en sådan distinktion ved at gennemgå eksempler på begge operationer. Goldsteins argumentation ville imidlertid have stået endnu stærkere, om han også havde gennemgået – og søgt at forklare – de tilfælde, hvor Collingwood netop synes at benægte denne distinktion. Det er ligeledes Goldsteins fortjeneste at gennemgå eksempler fra det praktiske forfatterskab i et rimeligt omfang og med central placering i argumentationen, i stedet for at nøjes med at tale om det. Hans kritik af fortolkning af historiefilosofien udelukkende ved hjælp af det filosofiske forfatterskab kan da også virke berettiget; men ville have stået endnu stærkere, hvis han selv ikke var gået i præcis den modsatte grøft udelukkende at bruge praksis. Hans største fortjeneste er i mine øjne forsøget på at fastholde, at 're-enactment' hører hjemme i metodologien, og ikke i sprog-analytisk sammenhæng, således som hævdet af

nogle fortolkere, eller udelukkende i filosofiske overvejelser over den historiske erkendelses forudsætninger, således som hævdet af andre af de nyere fortolkere.

Bibliografien i *Critical Essays* indeholder to hovedsektioner: værker af R. G. Collingwood (I.I-VI) og værker om R. G. Collingwood (II). Sidstnævnte er udvidet med en særlig afdeling til doktorafhandlinger (III). (I) må nok anses for den fyldigste oversigt til dato, den indeholder en oversigt (I.I) over filosofiske arbejder: bøger, artikler og anmeldelser (herunder også de historiefilosofiske), en oversigt over memoirer og oversættelser (I.II-III), og en udvalgt bibliografi over praktiske historiske arbejder (I.IV), der dog er ret ufyldstgørende. Der henvises til special-bibliografien i *Proceedings of the British Academy* XXIX, 1943. Den indeholder ligeledes en oversigt over, hvor en del af Collingwoods mindre artikler er samlet i mere tilgængelig form (I.V), hvilket kan være ret nyttigt, da flere af de tidligste artikler kan være vanskelige at få fat i i dag. Afsnit (I.VI) indeholder en oversigt over upubliceret materiale og korrespondance. Dette afsnit er bibliografiens svageste, da så meget nyt materiale er kommet frem efter bogens udgivelse; men materiale til komplettering er tilsendt kompilator, og der vil med sikkerhed blive rådet bod på denne mangel ved senere optryk. Hovedafsnit (II) er den til dato mest komplette oversigt over litteraturen om Collingwood. Den eneste mangel, der kunne fremføres, ved dette afsnit er, at der ikke i opbygningen er skelnet imellem monografier, mindre artikler og anmeldelser, hvilket ville have gjort afsnittet mere overskueligt for brugeren. I denne sammenhæng er hovedafsnit (III) om disputatserne nyttigt. Bibliografien som helhed er forbilledligt opbygget og uundværlig for enhver, der ønsker at beskæftige sig seriøst med Collingwoods forfatterskab.

Margit Hurup Nielsen

Jens Henrik Tiemroth: Erslev – Arup – Christensen. Et forsøg på strukturering af en tradition i dansk historieskrivning i det 20. århundrede. Institut for Samtidshistories skriftserie, C. A. Reitzel 1978. 122 s. 25 kr.

»Historien er uadskillelig fra historikeren« har den franske historieteoretiker Henri-Irénée Marrou sagt – hvorefter han skyndsomst forklarer at der er ingen grund til at være ked af det faktum. Opfattelsen, fortolkningen og formuleringen af en fortidig situation stiller så strenge krav til fagets udøvere at læsere vil opdage afvigelser fra sandhedens smalle sti, hvis de blot har et nogenlunde godt kendskab til forfatterens forudsætninger. Fagligt i kildegrundlaget, de litterære forbilleder, skoling, personligt i miljøet, tiden, de politiske tilhørsforhold, og som en fællesnævner der ikke altid er bevidst: formålet med arbejdet, den filosofiske baggrund.

Den foreliggende bog er i dobbelt forstand præget af denne erkendelse. De tre historikere Jens Henrik Tiemroth har taget op til behandling er nemlig ikke blot historikere – middelalderhistorikere alle tre – men har også uddannet flere generationer i faget og derfor skriftligt og mundtligt måttet tage stilling til en række generelle problemer. Tiemroth har derfor foretrukket, inden for en løs kronologisk ramme, at standse op og drage foreløbige konklusioner hver gang særlig vigtige emner – bøger, udtalelser, diskussioner – var gennemgået. Det virker naturligt således at læseren selv på stedet kan tage stilling til resultaterne. Det endelige mål er at opstille en forskningsstrategi for historio-grafiske studier, og det er man først i stand til når alle de tre hovedaktørers meriter er behandlet. For kortheds skyld vil anmeldelsen gå den modsatte vej end Tiemroths og med det samme præsentere de tre hovedfelter som det kan lønne sig at studere: *Videnskabssynet*, hvordan kravene til et historisk arbejde honoreres videnskabeligt: kildegrundlaget, teoridannelsen, verifikation/falsifikation. *Historiesynet*, fagets forskellige discipliner,